

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, fot. Marta Jesionek

---

ANNA PIOTROWSKA

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja
w Krakowie

Działania krakowskiej biblioteki pedagogicznej w czasie pandemii

Z początkiem roku 2020 w mediach zaczęły się pojawiać informacje o nieznanym dotąd wirusie rozprzestrzeniającym się wśród mieszkańców Chin. Pod koniec stycznia wirus pojawił się w Europie, a 4 marca odnotowano pierwszy przypadek zachorowania w Polsce. Od tego momentu nasze życie zaczęło się zmieniać. 16 marca został wprowadzony stan zagrożenia epidemicznego, a biblioteki, podobnie jak wiele innych instytucji użyteczności publicznej, zostały zamknięte dla klientów. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 roku w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 wprowadzono w szkołach nauczanie zdalne. Rolą bibliotek pedagogicznych jako placówek oświatowych, specjalistycznych, służących wspieraniu procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli była taka organizacja pracy, aby nauczyciele szybko otrzymywali informacje i pomoc w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w pracy zdalnej. Nauczyciele, przyzwyczajeni do bezpośredniej pracy z uczniami, intensywnie poszukiwali pomocy i nowych rozwiązań dotyczących sposobów pracy na odległość. W sieci można znaleźć wiele wartościowych inspiracji, jednak przebrnięcie przez gąszcz informacji

w internecie, a także ocena ich jakości i przydatności wymaga czasu i doświadczenia. Pracą tą zajęli się nauczyciele bibliotekarze naszej Biblioteki, tworząc na bibliotecznej stronie internetowej bazę zasobów cyfrowych pod nazwą *Poradnik na Focha, czyli jak radzić sobie w czasach epidemii w pracy*. Nazwa poradnika to gra słów związanych z lokalizacją Biblioteki, która mieści się przy alei Marszałka Ferdinanda Focha. Poradnik zawiera wykaz narzędzi dostępnych w Otwartych Zasobach Edukacyjnych oraz bazę edukacyjną dla nauczycieli i maturzystów podzieloną według przedmiotów. Wszystkie materiały i narzędzia oparte na tak zwanych wolnych licencjach i zasobach domeny publicznej dostępne są dla każdego nieodpłatnie. Do wielu naszych czytelników mogliśmy dotrzeć drogą elektroniczną, wykorzystując listę mailingową i zachęcając do korzystania ze zgromadzonych zasobów. Chcieliśmy jednak, aby nasza informacja miała szerszy zasięg, aby docierała do wszystkich potrzebujących wsparcia. W tym celu wykorzystaliśmy media społecznościowe, reklamując w nich nasz wyjątkowy projekt. Z pomocą przyszedł także organ prowadzący – Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, który na swojej stronie internetowej zamieścił informację o naszej ofercie. W ten sposób projekt dotarł do bardzo szerokiego kręgu odbiorców. Otrzymywaliśmy od nauczycieli liczne podziękowania i prośby o dodatkowe informacje. Nigdy wcześniej kontakt z naszymi czytelnikami nie był tak intensywny i potrzebny. Chcąc jeszcze lepiej zaspokoić oczekiwania użytkowników, zwróciliśmy się do nich z prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej potrzeb i oczekiwań. Opierając się na wynikach ankiety, rozbudowaliśmy naszą ofertę, aby jeszcze skuteczniej wspierać środowisko oświatowe. Praca zdalna, izolacja, ograniczenia powodowały, że ludzie czuli się zmęczeni i przygnębieni, poszukiwali sposobu na oderwanie myśli od pracy i stresu związanego z pandemią. Pojawił się pomysł, aby wykorzystać nasze prywatne pasje i zainteresowania, wyszukać najciekawsze strony oraz informacje w sieci i opowiedzieć o nich na bibliotecznej stronie internetowej. W tworzenie drugiego poradnika, który został zatytułowany *Poradnik na Focha, czyli jak radzić sobie w czasach epidemii po pracy*, zaangażowało się 31 nauczycieli bibliotekarzy. Efekt przeszedł nasze najśmielsze oczekiwania. Każdy temat zawiera krótki opis i listę aktywnych linków do najbardziej polecanych stron internetowych, materiałów, filmów czy artykułów w zależności od tematu. Na stronie *Poradnika* znajduje się 40 kategorii opisujących różne sposoby spędzania wolnego czasu:

1. Balet
2. Biblia
3. Camino de Santiago
4. Chodzenie ma moc – *nordic walking*
5. *Ciao bedda!*, czyli Italia nieba-
nalna
6. Ciekawostki ze świata przyrody
7. *Decoupage*
8. Emocje i motywacja
9. Florystyka
10. Górskie wędrówki
11. Gry i zabawy z dziećmi
12. Gry paragrafowe
13. Inspiracje plastyczne
14. Jak sobie radzić ze stresem?
15. Jak zacząć przygodę z aplika-
cjami do wirtualnej rzeczywisto-
ści?
16. Języki obce
17. Joga
18. Książki do poczytania
19. *Less waste*
20. *Mindfulness*
21. Muzea niecodzienne
22. O pożytkach płynących z grania
23. Ogród w domu
24. Ozdoby do domu i ogrodu
25. Pielęgnacja włosów, skóry i pa-
znokci
26. Poznawaj (świat) z książką
27. Psychologia społeczna
28. *Scrapbooking* – sztuka ręcz-
nego tworzenia i ozdabiania
albumów
29. Seriale
30. Specjalne potrzeby edukacyjne
dzieci i młodzieży
31. Szycie – DIY
32. Świat herbaty
33. Święci na trudny czas
34. Teatr i opera w Twoim domu
35. Trening w domu
36. Uroki X Muzy
37. Wegemania w kuchni
38. Wpływ pandemii na gospodar-
kę światową
39. Zjawiska nadprzyrodzone
40. Zwiedzajcie i podróżujcie
z nami!

Zgromadzone zasoby są na bieżąco monitorowane i uzupełniane przez naszych pracowników. Każdy temat opracowuje konkretny bibliotekarz, który podpisuje opracowane informacje swoim imieniem. Do końca 2020 roku odnotowaliśmy ponad 7000 odsłon *Poradnika*. Najczęściej przeglądany kategorią były *Balet*, który opracowała Ania, *Pielęgnacja włosów, skóry i paznokci*, o której opowiada Marta, oraz *Poznawaj (świat) z książką*, do której zaprasza Krystyna.

Grafika reklamowa do projektu *Poradnik na Focha*, aut. Ewa Krukowiecka, z archiwum Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

---

Zgodnie z zaleceniami Biblioteki Narodowej po zakończeniu lockdownu stacjonarna działalność Biblioteki była ograniczona głównie do wypożyczania zbiorów. Ponieważ czytelnicy były zamknięte, uruchomiono usługę skanowania na życzenie artykułów z czasopism. Usługa realizowana była na zamówienie telefoniczne lub mailowe i cieszyła się dużym zainteresowaniem. Do końca 2020 roku wykonano 8910 skanów. Oprócz wypożyczania zbiorów użytkownicy mogli korzystać z bezpłatnego dostępu do wybranych publikacji elektronicznych na platformie Ibuk Libra – czytelnicy *online* podręczników akademickich i książek naukowych w języku polskim. Dzięki uczestnictwu naszej Biblioteki w konsorcjum Galicyjskich Bibliotek Pedagogicznych czytelnicy mają dostęp do blisko 2 tysięcy tytułów. Korzystanie z platformy Ibuk poza siecią naszej

Biblioteki wymaga użycia kodu aktywacyjnego do zdalnego logowania, który można odebrać w siedzibie głównej w Krakowie i w jej filiach. Osobiste konto myIbuk umożliwi korzystanie z zaawansowanych funkcji pracy z tekstem, takich jak wprowadzanie własnych notatek czy zaznaczanie fragmentów tekstu, oraz umożliwi czytanie publikacji na urządzeniach mobilnych. Zainteresowanie platformą Ibuk Libra w okresie pandemii znacznie wzrosło.

Praca w reżimie sanitarnym wpłynęła na ograniczenie odwiedzin bezpośrednich w Bibliotece. Naszym priorytetowym zadaniem stało się utrzymanie kontaktu telefonicznego i mailowego z czytelnikami. Kontaktowano się z użytkownikami również za pośrednictwem mediów społecznościowych. W tym czasie odnotowano duży wzrost osób obserwujących profile biblioteczne. Na stronie internetowej Biblioteki oraz na Facebooku organizowaliśmy wirtualne konkursy i zagadki, quizy, a nawet *escape room* promujące czytelnictwo, czytanie i szeroko rozumianą literaturę.

Niezwykle ważnym aspektem działalności biblioteki pedagogicznej było wsparcie nauczycieli w zakresie wykorzystania nowych technologii w procesie edukacyjnym. Do Biblioteki napływały liczne prośby o udzielanie porad na temat obsługi różnych programów czy aplikacji. Do tego celu wykorzystaliśmy platformę Zoom, której działanie wcześniej sami przetestowaliśmy. Jako pierwsi, już w kwietniu, zajęcia warsztatowe dla nauczycieli na temat wykorzystania tego programu przygotowali bibliotekarze filii w Olkuszu. Zajęcia wzbudziły ogromne zainteresowanie, dlatego filia w niedługim czasie uruchomiła kolejny cykl spotkań i warsztatów dotyczący tym razem platformy Microsoft Office 365 i aplikacji MS Teams. Równocześnie w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli pracownicy przekazywali swoje doświadczenia współpracownikom. Wkrótce warsztaty dla nauczycieli oczekujących wsparcia w wykorzystywaniu nowych technologii zaczęli prowadzić także nauczyciele bibliotekarze filii w Suchej Beskidzkiej, Miechowie, Krakowie i Oświęcimiu. Do końca roku szkolnego w spotkaniach *online* z pracownikami Biblioteki wzięło udział 1690 nauczycieli. W ramach spotkań *online* realizowano takie tematy jak: *Meetings – działanie i wykorzystanie w nauczaniu*, *MS Office – Teams w nauczaniu zdalnym*, *Genial.ly – patent na tworzenie interaktywnych materiałów*, *Komiks – świat przerysowany*, *PowerPoint i Sway – twórz, edytuj, udostępniaj*, *Office 365 – możliwości nauki zdalnej oraz pracy własnej*

nauczyciela: dla początkujących, CANVA – darmowe narzędzie do tworzenia grafik: dla początkujących, Sugestywny przekaz myśli: chmura wyrazów – wyrazy w chmurze, Dysk Google w pracy nauczyciela, Nauczanie za pośrednictwem mediów społecznościowych, Wordwall – proste narzędzie do tworzenia materiałów dydaktycznych. W uznaniu zasług za ogromne zaangażowanie w pomoc nauczycielom, zainicjowanie i prowadzenie różnorodnych zajęć warsztatowych na temat wykorzystania nowych technologii w pracy z uczniem jedna z naszych nauczycielek, kierowniczką Filii w Olkuszach Halina Świtlicka została wyróżniona przez Kapitułę Konkursu Małopolski Bibliotekarz Roku honorowym tytułem Małopolskiego Bibliotekarza Roku 2020.

Równoległe do warsztatów organizowanych *online* pracownicy uruchomili bezpłatne kursy dotyczące technologii informacyjno-komunikacyjnej na platformie e-learningowej Moodle. Użytkownicy mogli się dowiedzieć, w jaki sposób korzystać z dostępnych *online* kreatorów testów i gier edukacyjnych, generatorów krzyżówek, wykreslanek, kodów QR i innych materiałów w celu uatrakcyjnienia zajęć szkolnych. Wszystkie kursy dostępne są na naszej stronie internetowej po zalogowaniu się jako gość.

Interesującym pomysłem wspierającym nauczycieli przedszkoli i uatrakcyjnającym zajęcia przedszkolne był projekt „Dwujęzyczne wakacje małopolskich przedszkolaków”. Dla dzieci, które po długim lockdownie powróciły do przedszkoli, a także dla ich wychowawców i rodziców lub opiekunów przygotowano bezpłatne dostępy do portalu Bilingual Future (www.bilingualfuture.com), dzięki którym – wraz z sympatycznymi żuczkami Baby Beetles – mogły rozpocząć przygodę z językiem angielskim. Zawarte w scenariuszach na każdy dzień filmy, piosenki, aktywności ruchowe i plastyczne zapewniają wspianiałą, kontekstową zabawę z językiem angielskim i tym samym umożliwiają autentyczne wychowywanie w dwujęzyczności. Społeczna Akcja Edukacyjna *Dwujęzyczne wakacje małopolskich przedszkolaków* realizowana była przez Samorząd Województwa Małopolskiego. W realizację projektu zaangażowane zostały trzy biblioteki pedagogiczne: w Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie, które przyjmowały zgłoszenia i pośredniczyły w przekazywaniu dostępu do platformy. Zadanie było realizowane jako projekt pilotażowy i będzie kontynuowane w kolejnym roku.

W myśl *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek*

pedagogicznych biblioteki pedagogiczne organizują i prowadzą wspomaganie między innymi bibliotek szkolnych. W październiku 2020 roku nasza Biblioteka zorganizowała konferencję metodyczną *online* dla nauczycieli bibliotekarzy z wykorzystaniem platformy Cisco Webex *Biblioteka – wyzwania i możliwości*. Konferencja była okazją do refleksji nad zmieniającą się edukacją, wykorzystaniem zasobów internetowych w pracy szkoły oraz roli biblioteki szkolnej w tym zakresie. W konferencji wzięło udział ponad 240 osób z całej Polski.

Wszystkie opisane powyżej działania możliwe były dzięki wykorzystaniu sprzętu komputerowego i internetu do kontaktu z użytkownikami. Nauczyciele bibliotekarze Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie, pomimo towarzyszącego niepokoju i stresu związanego z pandemią, bardzo szybko zmobilizowali się i zaangażowali w działania na rzecz środowiska oświatowego. Oczekiwania dotyczące wspierania procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli oraz innych osób uczących się i doskonalących nigdy dotąd nie były tak jednoznacznie artykułowane przez środowisko. Wysokie kwalifikacje pracowników Biblioteki oraz zdolność szybkiego reagowania na potrzeby użytkowników pozwoliły efektywnie te oczekiwania zaspokajać. Praca przynosząca satysfakcję mobilizuje do dalszych intensywnych działań na rzecz rozwoju usług i poszerzania oferty Biblioteki o nowe propozycje. Mimo że bibliotekarze preferują żywy, bezpośredni kontakt z czytelnikami, to zdalna forma pracy z pewnością pozostanie z nami po zakończeniu pandemii jako alternatywa kontaktu z naszymi użytkownikami.